



Crna Gora
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE
KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST
PODGORICA

14. 4. 2010.			
Broj	Prilog	Vrijednost	
002	1058/4		

Društvo za telekomunikacije "MTEL" d.o.o.

Kralja Nikole 27a

81000 Podgorica,

Republika Crna Gora

Broj: 0300

Datum: 14.04.2010.

AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST
n/r Zoran Sekulić, Izvršni direktor

Predmet : Konsultativni proces o pravilnicima o Univerzalnom servisu za čije je donošenje nadležna Agencija

Poštovani gospodine Sekuliću ,

Vezano za predmetne pravilnike, dajemo sledeće komentare :

KONSTATACIJE O ZAKONSKOJ KONCEPCIJI US-a :

Pri razradi definisane politike Univerzalnog servisa , neophodno je je konstatovati da je Univerzalni servis komercijalna usluga , čije komercijalne tarife , jedinstvene za sve korisnike , omogućavaju operatoru Univerzalnog Servisa da trošak usluge pokriva prihodom od pružene usluge.

Naime, u Zakonu o elektronskim komunikacijama (nadalje: ZEK) se nigdje ne navodi da se uobičajena cijena US-a regulatorno određuje odnosno limitira. Čini se da se u ZEK-u US tretira kao i ostale komercijalne maloprodajne usluge, odnosno da se kontrola njegovih cijena po potrebi može obavljati isključivo kroz mehanizme kontrole maloprodajnih cijena (po osnovu člana 50 ZEK-a) kao krajnja mjera koja bi se primjenila tek nakon isprpljenosti svih ostalih mjera koje se odnose na veleprodajne usluge operatora US-a , okoliko bi se konstatovao njegov SMP status .

Naime, iz člana 52(2) ZEK-a se vidi da se pristupačnost cijena Univerzalnog servisa odnosi samo na tarife saobraćaja, te da se pristupačnost obezbeđuje kontrolom utroška, a ne limitiranjem tarife od strane regulatora, što znači da Operator cijenu US-a slobodno formira (osim ako ona nije garantovana u okviru ponude na Tenderu)

S druge strane, iz Člana 55(2) se vidi da za cijenu priključka, kao i za ostale usluge, mora biti jednaka za sve korisnike što znači da se cijene priključka geografski uravnjavaju . Zbog toga je

neobično važno definisati šta znači razuman zahtjev za priključak, i kriterijum razumnosti zahtjeva vezati za cijenu njegovog tehničkog rješenja .

Isti efekat na cijenu univerzalnog servisa ima i definisanje minimuma kvaliteta Univerzalnog servisa i brzina prenosa interneta koja se utvrđuje na predlog Agencije (Č156 ZEK)

Loše definisanje razumnog zahtjeva za priključak, kao i prestrogu zahtjevi za minimalni QoS i minimalnu brzinu interneta izazivaju visoke troškove , što uitiče na visoke cijene usluga US operatora telefonske mreže, i previsok neto trošak US-a(zbog velike razlike u komercijalnim i subvencionisanim cijenama US-a). S druge strane , tako visoke cijene morali bi platiti i oni kojima je kvalitet servisa i brzina prenosa interneta veća od one koja je njima zadovoljavajuća, i koju bi oni bili spremni da plate. Tako se može desiti da operator US-a dobije konkurenta koji bi davao usluge nižeg kvaliteta i cijene, i koji bi po principy *sherry picking*-a u urbanism zonama preuzimao značajan dio prihoda operatora US-a, što bi bilo apsurdno i katastrofalno za održivost politike US-a .

Nadalje, iz člana 55(3) i člana 55(4) se može zaključiti da se nametanje posebnih, nekomercijalnih tarifa, može vršiti isključivo za za potrebe subvencionisane grupe korisnika (invalidi i socijalne kategorije) , odnosno da se jedino po tom osnovu može izazvati neto trošak US-a .

S druge strane, 55(1) i 55(4) se vidi da se nekomercijalne tarife za subvencionisane korisnike nameću tek nakon uvida u cijene US-a , što znači da se ovaj dio regulative ne treba sprovesti na osnovu opšteg akta (pravilnika) već po potrebi , Odlukom /Rješenjem Agencije koja se donosi na osnovu analize cijena

Kako se neto trošak US-a pokriva sa 1% prihoda operatora , a ostatak iz državnog budžeta , u cilju održivosti ovog dijela politike US-a , pri donošenju Odluke o subvencionisanim tarifama neophodno je napraviti procjenu Neto troška koja se bazira na :

- komercijalnim cijenama usluge US-a,
- obimu subvencionisane grupe korisnika
- načinu subvencije

Ova procjena mora biti osnova obrazloženja predhoditi donošenju podzakonskih akata i odluka po osnovu članova 52.5 i 55.4 ZEK-a . Obzirom da se procjena bazira na komercijalnim cijenama usluge US-a, ona ne može biti napravljena prije početka pružanja usluge US-a . Kako je vrlo vjerovatno da je subvencija iz Državnog budžeta vrlo ograničena, za održivost politike US-a bi bilo poželjno da se trošak US-a pokrije sa 1% prihoda operatora . Ovo znači da bi se aktivnosti trebale izvoditi sledećim redosledom :

- sagledavanje postojeće mogućnosti operatora i tehnologija i komercijalne ponude usluga iz opsega US-a
- donošenje regulative o racionalnom minimumu QoS i brzine funkcionalnom pristupu interneta na osnovu objektivnih minimalnih potreba stanovnika
- donošenje regulative o obračunu troška US-a
- Uvođenje operatora US-a
- Praćenje cijena US-a, finansijskim mogućnosti korisnika i snage Budžeta
- Donošenje regulative o obimu beneficirane grupe korisnika i visini subvencionisanja u mjeri održivog finansiranja njime izazvanog troška US-a
- Donošenje regulative o obračunu i naknadi troška US-a

Preuranjeno donošenje regulative, bez potrebnih ulaznih podataka na osnovu implementacije prethodno usvojene regulative, nisi rizik neuspjeha implementacije tog dijela regulative

Na bazi gore navedenih opštih konstatacija o zakonskom okviru US-a , dajemo sledeće komentare na pojedine pravilnike:

A) Nacrt Pravilnika o metodologiji proračuna neto troška pružanja i visini i načinu plaćanja naknade za finansiranje Univerzalnog servisa (nadalje - Nacrt)

Nacrt prilično odstupa od konstatovane koncepcije Univerzalnog servisa kao komercijalne usluge, koja je primijenjena u ZEK-u, pa u smo ovoj fazi konsultativnog procesa naglasak stavili više na opšte primjedbe. Ipak, u Prilogu A će biti dostavljene i pojedinačne primjedbe, unesene direktno u tekst Nacrta .

OPŠTE PRIMJEDBE :

- Čini se da je u Čl 57 St1, ZEK-a napravljena greška, te da umjesto pozivanja na član 53 , treba da stoji član 52. Vjerujemo da ova greška neće uticati na dalju razradu i primjenu regulative o US-u .
- Čini se da razlika u definiciji neto troška koje daje ZEK od one koje daje Nacrt može biti razlog konfuzije. Predlažemo da se koristi definicija koja postoji u ZEK-u.
- Zakon US tretira kao komercijalnu uslugu u cijeloj zoni servisa, čija se cijena određuje na osnovu prosječnih troškova . Čak i u slučajevima kad se Univerzlni servis pruža korisnicima sa niskim primanjima i invaliditetom zakon predviđa postojanje posebnih komercijalnih paketa usluga . U slučajevima komercijalnog pružanja usluge ne može biti govora o neto trošku (gubitku) koji se pojavljuje pri pružanju univerzalnog sevisa.
- S aspekta obračuna realnog neto troška US-a , važno je obezbijediti da je cijena komercijalne usluge US-a realna. U tom smislu, treba posebno razlikovati slučaj kad je Operator US-a određen putem Tendera, na kojem je jedan od kriterijuma ponuđena cijena komercijalne usluge i povoljnosti za posebne kategorije korisnika .
- Samo u slučajevima kad Agencija nameće obavezu posebnih tarifa za korisnike sa niskim primanjima i invaliditetom (Čl 55 St4, ZEK) , operator ostvaruje neto trošak(gubitak), i to usled razlike između tarife koju nameće Agencija i odgovarajućih komercijalnih tarifa . Imajući u vidu ovu koncepciju, značajno se uprošćava proračun neto troška US-a, a time i sadržaj ovog Pravilnika ,
- Mehanizam nadoknade troška US-a je jasno i jednostavno propisan (Čl.58 St3 ZEK) , pa na može biti predmet ovog pravilnika

POSEBNE PRIMJEDBE - u prilogu A

B) Nacrt Pravilnika o tarifama i paketima Univerzalnog servisa za korisnike sa niskim zaradama i korisnike sa invaliditetom (nadalje- Nacrt)

Nacrt nema pravni osnov u Čl 55 ZEK-a . Naime, ZEK-u politici cijena US-a koristi metod tzv. potsticajne regulacije (incentive regulation) . ZEK navodi na da operator može dati posebne komercijalne pakete za invalide i socijalu (nadalje –povlašćeni korisnici) , kako bi predupredio regulaciju cijena, koje bi u tom slučaju mogla nametnuti Agencija na osnovu Čl 55.4 .

Neophodno je da se sagleda suština potrebe ovih paketa za povlašćene korisniike

Tako, za socijalu je neophodn vrlo jeftin (možda i besplatan?) minimalan i ograničen broj poziva i protok interneta koji omogućava socijalnu inkluziju odnosno vezu sa državnim organima .

S druge strane, za invalide je potreban jaftina komunikacija i internet u cilju obavljanja svojih poslova , i povećanih potreba za komunikacijom, informisanjem i zabavom

U oba slučaja trebaju se preduprediti slučajevi neumjerene potrošnje odnosno zloupotrebe subvencije

Logičan i funkcionalan komercijalni paket za povlašćene korisnike, u cilju predupređenja regulacije, operator US-a bi mogao da ponudi na sledeći **način** :

- *Popust za Priključak xx %*
- *Popust za Pretplatu yy %*
- *U pretplatu uključeno lokalnih razgovora / interneta u visini ww % pretplate*
- *Razgovor do limita od zz EUR sa tarifitra se po cijeni $(100 - a) %$, a preko limita po cijeni $(100 + b) %$ od zvanične tarife, pri čemu se vrijednosti xx,yy,ww,zz, a,b razlikuju za invalide i za socijalu .*

Agencija prati visinu cijena US-a (ZEK Čl.55.1) koju ponudi operator . Agencija prati ekonomsku situaciju i platežnu moć povlašćenih korisnika . Tek ako u određenom momentu, na osnovu posmatranih cijena US-a i platežnih mogućnosti povlašćenih korisnika , zaključu da ponuđeni komercijalni paketi nijesu pristupačni za povlašćene korisnike , Agencija po svojem nahođenju nameće regulatornu mjeru – obavezne nekomercijalne tarife/pakete za povlašćene korisnike . Ova regulacija se sprovodi kontinualno, a **regulatorna mjera u slučaju nepristupačnih cijena se nameće i ad hoc Odlukom/Rješenjem Agencije, i potrebi , pa se ne može se unaprijed i za stalno regulaisati Pravilnikom .**

Kao potvrda ovakvog stava može poslužiti ilustracija da Nacrt Pravilnika ne može utvrditi da li je racionalan paket koji bi ponudio operator na **način** koji je naveden , bez obzira na vrednosti xx,yy,ww,zz, a,b

POSEBNE PRIMJEDBE - u prilogu B

